

Өртөө 2 нөл.

Өртөө 2 нөл.

Хураганнарны бүрүн камгалаар

райкүүсөмнүүд хөдээ ажыл-агый эргелелиннй начальнигы.

Тоску беш тылдың шылт-
пирилг чынымын берги каар-
тамында республиканын ко-
до ажыл-агыйнын ажыл-
дакчылары, эркен тылын
бо үезинге доңдоорго, күр-
нөсө сүтү 398 центнер,
эыгит 1988 центнер койну
саткан. 1972—1973 чыдарын
ажыл үезинде мал ажыл-
ныч продуктуларын бүтүр-
ерия болгаш белекчээрия ко-
нудерия дэел мал ажыл-
нын ажылдакчыларын бу-
гу-өзүлел социалисттар чары-
жына оларынч той-э-
тыг киржи туурамын те-
релгел бо сайгар бадаткал
туур. Пландын оонадалары
күсөдиринге сүт, таамак-
биле «Талы» совхоз, «Револ-
люцияны чалбынына» ко-
дох эът талазы-биле «Гор-
ганын» совхоз, «Тере-Нел»
колхоз эң-не иденпейган бо-
ган.

Бо талазы-биле төпсөтө
чок дөт болбас. Маяна Каз-
Хем районун совхозтары
тыг, Бай-Тайга районун
молдотарыны болган өскө-
дөө чамдык ажыл-агыйлар
нын чогуур деңгээле төдү
ажылдаанын айттыр үжүр-
бүт. Бүгү аргаларын болган
куралдарынын ажылдамын
шаан, социалисттер чарыш-
макбартын турган 1973 чыл-
дыг пландын оонадаларын
хуусаа бөгөлдө күсөдиринче
бүтү күштү мөңкчээр чүгү-
дү.

Бо талазы-биле чептестер
чок деп болбас. Мадея Кас
Хем равонкуз совгоатары
тмд. Бий-Тайга равонкуз
колдоотарыны болгаш оскө
даа чамдык ажы-агыйлар
ныч чогуру деңгеште чеди
ажылдаанын айттыр укур
дус. Бугу аргалары болгаш
куралларыны ажылдаам
таан, социалисттер чарышта
налыбты тургаш 1973 чыл
дык плаачын оонаалдыр
хуусаа бетинде кууседиряч
бүтү күштү мөңкөзери чүгү
де.

чулга менди камгалап алып эвес, харын
кадык, шыраң кылды өстүрөр сорул-
ганы саяганыяр. Эжишкилерниң ол сорул-
газы чедикшининиг куүсеттинип турар.
Тоску беш чылдык шимтирлг чылының
ижиге оларның кириген үлүү ол.

ЧУРУКТА: Н. Мандал биле М. Азыраа.
А. НЕВОЛИННИН фотолу.

Тарылгага белен

даан. Суттагычлар чоок
хүннөрдө сарыг-сут-биле бал
тайгы суттарыканы эгел
ринге белед.

Салбырның ногаз ажыдын
бот-орулга-чарылтайыг б
звенору организастаан.
звенонун 10 кежигуну д
резв комсомолу

Бистад Чоов-Хемчик
 йонга марттың 24-тен апрел
 дың 24-ке чодир шолдерге о
 гаяктыг чемпиндиларга
 жарымын талымчы айм ча
 латтыгав. Ук чарышты
 бистаң салымдыан эгелээ
 баруучу.

Механизаторлар шык бааларына ДТ-75 деп 5 тракторну бадеткээн.

М. ДОСУН-ООЛ.

ПАРТКОМ БОЛГАШ ЧАСКЫ АЖЫЛДАР

дөбөз сууларга окун-тогла
нын база көргүзөр болган
лекция. беселаны чорудул
кайбак терептеддиц бараанна
рын товуда ажал-шчылерг
азарлар

Беш жылдык шийатлар
мүшкү чынында болып кетти.
Алар чаагай дүжүктү жаси-
лар, чаксы сезонунг аким-
дарыны кысса хуусада дооза-
ланып чыгууда жемчөглерин ай-
даган, бо хушерини ову амыда
бала боттайдырны эгелер бер-
генер. Совхоз иштетиле-бил
1962 гектар чегре тараа куу-
гуларын чалгытар. Оок бил
гектарында овалаштыр 9
дөштөр дүжүктү алтыр кор-
дунер. Техника септеген
бизде черепесттер чаксы та-
рылгага баалетке акылы иш-
теген чакы турар. Бо хуш-
тарын 300 тоннага чыгар-
ып, 155 тоннага байл чыгарып

Союздук ажил-ишчялары
беш чылым шияттыарыг үш
чү чымынз ажы-агынын
эске-да тазаларыга кыска
девишкенинери чедип алы
дзат партия организациязы
иш дуртулгады-биле бо хүн
нерде улам кызыккан
ажыдап турарлар.

К. САРЫГ-ООЛ.

Чөөв-Хемтик район,
«Большевик» союз.

Т. Ауров ош мый Хельсинки биле Москвага аразында суурып тарыхтааныш туруп турары база айтыкта.

А. Н. Косыгин Швецияда

[illegible]

ИЙИ МУЦНУ ШИЛЧИДЕР

[illegible][illegible]

Министерствун Кымыл
хоорайда болгаш районнарда
бүдүрүткелериниң дээрлик-
рублин беш чылдың фонду-
зуче киирет.

В. ЧИМДАН,
Тыва АССР-инң чогууң
эмидырал хандырылга
министриниң ораакчызы.

Парлалга конференциязы

Дуга Кызылда Полигтех-
техникалык билимчиye Тыла
АССР-иye Кадиме-камагала
министрестеуеузе удурук-
чулустеу болгаш медицинск
кол специалистестеу парадте,
радио болгаш телевидение
ажымданкымаары-беле ужу-

Парламентта нофисерацияны (СОКП) Тыва обкомунуң прогнандыга болгаш агитация кидиңниңдиг эргекчиин Н. Д. Шатрапай ачтыктан.

Кадик-камагалат министре И. В. Сидых де согузге Коммунисттик партиянын, Советтердин башкарлыгынын, Кадик-камагалат уюмун угуң алыш салымшы-тымынын дудайын демгелдеш, Тывада кадык камгалат алывынын хөгжүп турарын додучу-бизе тутузалар.

Журналистериниң болгаш аныкын онкология диспансериниң оогузучы Б. А. Яковлев, туберкулез ууру диспансериниң оогузучы оралдыкчы В. Г. Зыкова, неврохирургия сабызынның эргекчиин В. П. Григорьев, хирургия сабызынның оогузучы З. В. Кваченко, Кылмык кылдырдым кадык-камагалат кидиңниңдиг эргекчиин Л. М. Меткинни, Крәснороссия кыдырларгаггавошуниниң даарганын оралдыкчы Н. У. Лобутин отар харылаалар.

радио-дыягностларыным, тедоконтрастларым, чагаларды даярдагым, согушларга хайкайларды тасмагым, харыны кыдык камгалай миним, оралкатым О. Х. Омаров, республика эмгектенгеним кол эмчилгенин оралкатым Д. К. Куузар, республиканын онкология диспансеринин кол эмзини Б. А. Яковлев, туберкулезга уур диспансеринин кол эмчилгенин оралкатым В. Г. Зымова, нейрохирургия салбырынын эргелгенин Б. П. Григорьев, уругдар аарынынын кол эмзини Э. В. Ткаченко, Кызыл хоорайдын кыдык-камгалай кимшигенин эргелгенин Л. М. Меткина, Красновоскиенск куораттар чыгуучулук дарагымдын оралкатым Н. У. Туботин отар харылаан.

ЧАЖЫДЫ ЧУДЕЛ ДИЗЕ...

КУШ-АЖЫЛДЫН ШАЛЫПЧЫЗЫ

Нина Васильевна Кузнецова бүдүрүлгөдө 27 жыл ажал стажы. Ол Кызылдын дааранылга фабрикасынын пласть даараар цегинин хоочун даараныкчыларынын бирээси. Ол коммунисттик куш-ажылдын шалыпчысы. Н. В. Кузнецова тоску беш чылдын шиптирлугу үшкү чылында калбарган социалисттик чарышка киришкен, эркен квартал плаини ажал кууспектен. Марттын плаини үшү мурнап, ол айнын 25-те кууспектен. 56 харлыг пенсционер-даа болза, эки тура-биле ажалдашы-шаан, бодунун мергежилин анык даараныкчы-ларга дамчылып, ийи кижини өөредип турар.

ЧУРУКТА: Н. В. Кузнецова ажал үзөндө. А. СОДУНАМНЫН ФОТОЗУ.

Хүндүлөдөн экинчи орден-ниги Тыванын комплексинде даг экпелдизацияда партия, комсомол болгаш профессионал организацияларынын органы — «Разведчик» нөдө солун 1970 чылдан агалып. Кызыл хоорайга болуп эрктилген хана солуннар көрүлгөдөрдө шанаалыг черлерин доктаа-мал ап келген. СССР-нин тур-густунанын 50 чыл оюнга тураскааткан хоорайнын хана партиягазынын конкүрүзүна бистин хана солунуус бирги чергенди дилдөмү-биле ша-наткан.

Көрүлгөдө үзөндө бистин хана, солунуус өскөдөр чараштыр каастантынганын, үлүг көмөдөдө, ханы үткө-штынарды-биле ыргалып кел-ген. Хана солунун каас-талгазына ажалгаары-биле сеткүүлдерден, солуннардан чүрүктарын ажылабай, а оларын редколлегия кезигү-неринин боттарынын ыкпал турары — солуну улам-на амыралчы, номчүштүг бол-дуар чордү.

Хана солунун редколле-гузунга беш кижй хараа тутунган. Мюн мунуула чылдаа редколлегияга 7—8 кижини кирип турган. Хей кижини мичалыр хана со-

лун ажалына хаара тузар чордү, «санагы көбүдөргө сан буудай» дээн ышпат, ажык чордү көргүсүн.

Бистин редколлегиясынын кезигүнери — бүдүрүлгөн мурпакчылар, эртем-билги-лиг, коллективтин хуудатке-лигн челип алган кижилер. Боттарынын мергежилнеге ышакшыл, хей-ниитинин даа-нылган ажалына ак сет-күлүг чорук оларын каттыш-тырып турар. Олар хүлөнгөн ажалып уулт хей-аыт кя-ришкени, хандыкшыл-биле күөсөдип келгенер. Редколле-гия коллективтин мунуула салдыган соруталарын ханы билип, ону чырыларга беик харымсалгалыг чоруун көргүзүп турар.

Хана парлагазы коллек-тивтин хей талаалы амырал-дын тывынгын болгаш чогаа-дыкты бэу-биле көргүзүп турар. Бүдүрүлгөнүн хүн бүрү ажал-жиян, социалисттик чарыштын чоруп турар байла-нын, коллективте агитас-мас-салыг ажалдарын, политикте болгаш экономикалык өөредил-гени, ажалчылдарын бол-гаш албай-хаакчыларын дыштаналгазы дэп өскө-даа хей-хей атырыларын хана солунууска доктаамал чы-

рылып келгенис.

Редколлегия кезигүнери чаа кижилер эвес, а кино чыл-ла дүргүзүлгө арга-тузукта-ганы челип алган кижилер. Ылангыч оон редактор мен барык-ла школачы чылдарын-дан хана солун ажалы-биле өнүктөжүп эгелээп мей. Ре-дакторун оралакчызы Ми-хал Иванович Балашов 14

генниен Михаил Иванович Куш-ажылдын Кызыл Түк ор-ден-биле шапаткан. Ылчан-гаш ол коллективте хүндүлүг кижилерин бирээни апарган. Бистин үш чүрүкчүлүгү-нүн экинчи чоруну Енге-ний Иосифович Пиршов бо-лур. Ол барык 10 чыл дүр-гүзүлгө бо солунун каас-тал-газын көрүштүг кылып кел-ди.

Бис план баугаар ажаллап турар бис. Кол кичээнгейин хана солунун тематикалык салыр бис. Солун айда бир үзүл, а чамалык херек апарган таварылгада ийи катан уулу турар. Бистин коллективтин ажал-амыралынын байла-лы-биле чылда 10—11 солун-ну үндүрүп турар бис. Ылан-гыл геологтар ажалдаар ужурулгү черлеринче тарап чо-руй барган үдө бэзи бис оларга челип, солунуусту үс-дүрүп келгенис.

Хана солунуу белеккен үс-дүрүлгөнүн бетине партия ор-ганизациясынын секретары, профсоюз комитетинин дар-газы, административия тө-лөөлөрү-биле беледалаар бис. Ынчан ол үндүрүп ужу-луг хана солунга ханаарыш-тыр ажалыг сүмөлери алыр. Ол ышкаш хана солун-нун үндүрүлгөдө кыштар у-лаарын, ажаа кымнарын ча-гааларын парларын дүгүр-жүп алыр бис. Ол ышкаш хана солунга материал чымып турган, редактор-даа, редкол-легия кезигүнери-даа кол-лектин ажал-амыралын ханаарыштыр көрүп, ажалчыл-нар-биле чугаалар. Ынчан хана солунга үнөр материал-

Хана солун — коллективтин көрүнчүү

ЯДРОЛУГ ЧЕПСЕК — ЭН-НЕ АЙЫЛДЫ

Ядролуг частышкын үзөндө дээр димирешкенин ышкыш дашап үнөр. Кызынаш-кымын частышкын болган соонда халчок уулт төгерик от тыттып келгеш, каш сөкү-дө эрктенде ол чиде бээр. Тө-герик (азы чарык төгерик) өттүг оруунагы бургурааш бу-лут тыттыр. Ол улагтас-ула-гтас, халчок уулт мөңгү хе-виринг апаар, черден үр-мөстөгөн болгаш радиоактив-тиг халдаары синиккени хей муу тошва карауу доураа оон-биле калы дээрже үнө бээр. Радиоактивтиг булутту частышкын болган черден агаар он-он, харын-даа чүс-чүс километр челир муралыр апаар.

Ядролуг частышкыннын өлүмүгү факторларынга согушкунуугу чалгыт, чырык херелденишкени, өттүг дээр радиация, радиоактивтиг хал-даары хамаармыр.

СОГУШКУНУГ

ЧАЛГЫ

Ол кончуг ургалкыч күштүг. Частышкын болган черденде бүгү-лө талааларже ол канчаар-даа аажок дүргөн тарап, боду-луг оруунага таварышкан ба-мыкынын, язы-бүрү түдүл-ларын ургалкыч, камгалаттын-маа улушту уууткаар болгаш хемдээр. Согушкунуг чал-гытын таварышкан дүргөн чырык ышкаш дүргө эвес-даа болза, дыка дүргөн. Чы-рык кыаш дээн соонда, каш сөкү-дө дүргүзүлгө каа-даа челир. Чоокта чашты берги деп өдөр черке кире бо-рунго, азы берги кыды чеге чымалыгыраа ол үс четир.

Частышкыннын чидиг олу элзэз каш чүс километр чер-ден бэзи кестүр, он согуш-кунуг чалгыт силерге чет-пейн барып-даа болур. Ыл-чалга-даа камгалатышкын хемчелерин дөмө-лө алыр апаар бис.

ЧЫРЫК

ХЕРЕЛДЕНИШКИНИ

Халчок уулт төгерик оттан үнгөн чырыктын херелдени-ни тараарын ычча дээр. Олар хүн херелдери ышкаш, карак чивеш дээр аразында-ла тарай бээр. Оларнын чы-рыктын дээр 6—15 секунд дүргүзүлгө (төгерик от өш-төндө) үргүлчүлээр. Чырык

ДЕЛЕГЕЙ БО ХУННЕРДЕ КНО-НУН КОМИТЕДИНДЕ

НЬЮ-ПОРК. (СЭТА). На-ционал хоойлу-дүрүм барым-далаттын турар деисектер-лердеп дашкаар далай-лар, океаннар дүвүп тайбын ажалгаарынын КНО комите-динде далай эргезинги тала-зы-биле делегей конферен-цияны эртеринче белек-тени ажалы үргүлчүлээр турар. Ук конференцияны Кол Ас-самблеяны шиптирине

Франциянын Национал хуралында

ПАРИЖ. (СЭТА). Фран-цияны Национал хуралына дууртулга органынын со-гаан.

Национал хуралдын дарга-зынын ораакчынынга депу-тат-коммунист Леон Фейкст со-гаан. Ам дарганын аады ораакчынынга ийиз депу-тат-социалистер.

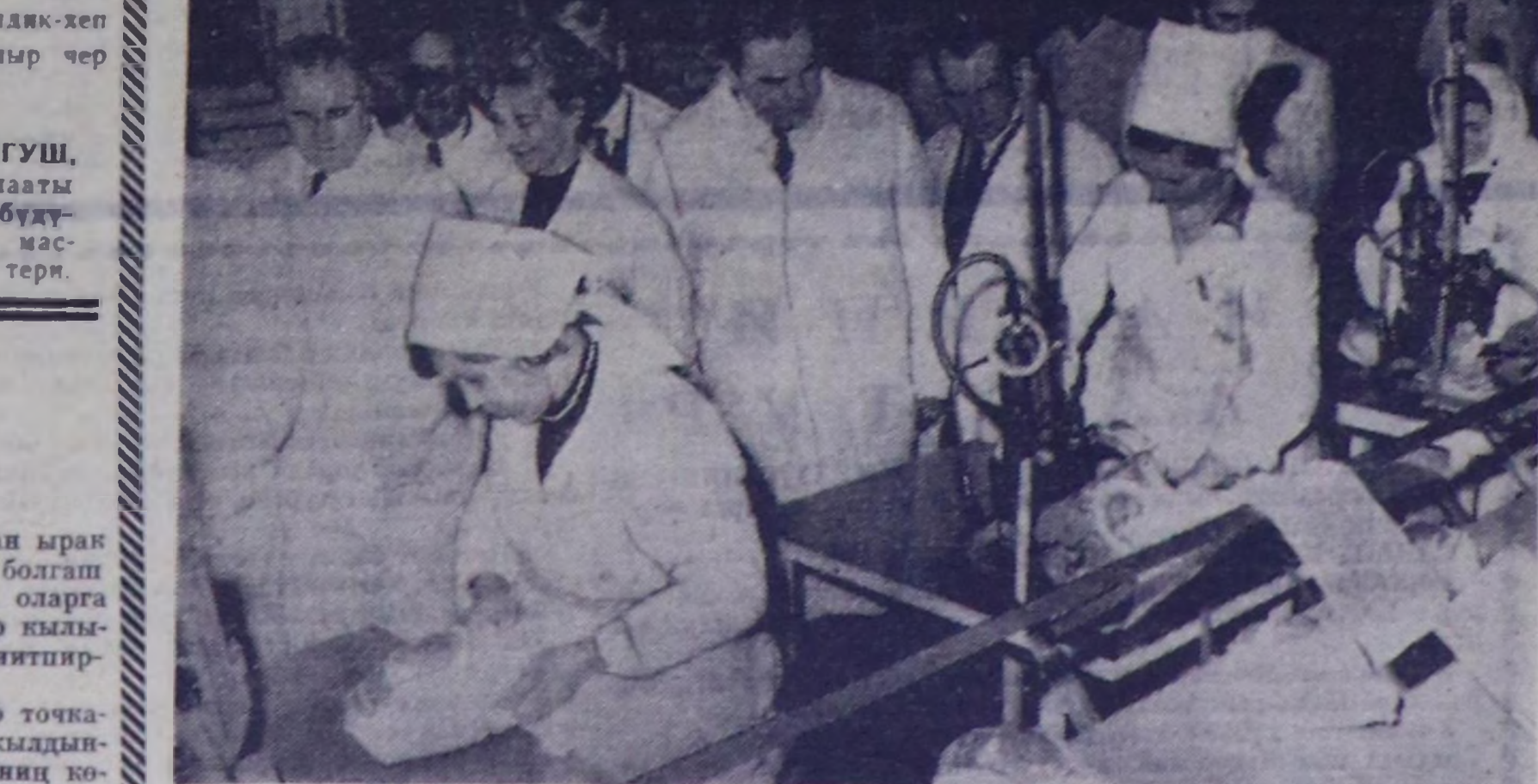
Национал хуралдын он ийи секретарынын жүк депутат-коммунист болгаш чөөн үзө-лдіг ралкаллар шиптирине-ниниң төлөз. Ажал-агыт та-лазы-биле сун хайгааракчы-нын бирээни социалист бол-ган.

Национал хуралдын дуур-тулга органынын чөөн үзө-лдіг партияларын ычча хей төлөөлөргө болгаш марта эркен парламент со-гулалыгы оларынч уулт че-динипкенин болгашында ха-маарышкан деп, ол түндө-лөдө таймырлааш, хайга-ракчылар демделзэ.

СЕНАТ КЕЖИГҮНҮНҮН НЕГЕЛДЕЗИ

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Камбоджанын деисектери америк укар чүдүлүг бо-маларын соксаткан турарын сенат кезигүгү демократ Р. Никсон нөгөс. Конгрес-син чопшорго чокка АКШ-тин каазаалыг ымыг үзө-лдігтер кыдырын үргүлчүлээр чөптүг эрге-барымдааы чок-те, сенат кезигүгү дем-делзэ.

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

Совет Эвилелинге Венгриядан экипек турар, өңгүр чараш чуркутук, шөверинг халгыт куш эдын чен холуур өг-бүлө элери херзэженир бэзи аажон экинизер. Магазинерге оларын чон база-ла чагай амаанынго нөгөз консервалар, холуулуг ак «дионотан» ябонолар дег үнелеп садып алыр.

Республиканың аш-чем үлөтпүрүнүң продукциязы чини, химия үлөтпүрүнүң ам бүдүр адырларнын ынылгалы-биле чергелештир СССР-не чоруулар экспорттук барын 40 хуузу бооп турар.

ЧУРУКТА: Кечкемистин куш фабрика-зы, Бүдүрүлгө чериниң ажалчылдарын ажалчылары — 3ДЧ нежигүнери чурттар-нын тускай эртемнигенин төлөзери. МТИ — СЭТА-нын фотозу.

ДОГУНААШКЫННЫН 25 ЧЫЛЫ

СССР-ниң болгаш Финля-ндияны аразында Найрала-кын ажалдамыла болгаш дуулаажылга дугайында не-роого от салган хууден бээр бөгү чөйрө беш чыл болган.

Ош мугадурунун арал-де, Хельсинкиниң мунуу-пуртууда, пассажирлерниң аажок ак дайерлерне челип келир суг өртөлгөдө чымы-да херзэжени кижиниң хүдө-дөй шуттук ыкгал дүрү-хө-нөри бедиш үтөт. Ол турас-каады хүдөр акша-хөре-кени фин чондан чытган, а ову-кытган хүдөрн Совет Эвиле-ли белеккен берген. Бо турас-каа Финляндия Республика-нын болгаш СССР-ниң уула-тарында ажалда чалгыт-жы-хөбөзө тайбын харылаа-ларын дөмдө болуп турар дээрин тураскаалаа чараш-тыр бижзэн. Ону 1968 чылдын апрель 6-да байыр-ладып амыткан. СССР-ниң болгаш Финляндиянын ара-зында Найрала, кады ажал-дамыла болгаш дуулаажылга дугайында оларын аразында харылаа байдалдарга үдө-лзени эргилдени болдурун кероого от салгытканын 20 чылдын мичан ийи чуртта демделгеш турган.

Ийи чурттуг аразында на-йралыч харылааларын хө-жүдөдөдө ухчылкылар Ол-тлары социалист Улут революция-биле салдыган, оон ачымыда Финляндия ха-маарышпас чорутуу алаан. Ынчалда-да мичаарылаа фин удурутукчуларын авантюри-стиг утамышкынынын тү-нөвөдө ол чурт автосеттиг политика чорудуп, империа-листг болдурунча күтүш-күшөгө алып турган.

Чурттуг даштыкы полити-камын «Пассивизм-Ке-кенин шиптуу» деп ат-биле сураткан тайбылга ышкы-пымдыг утамышкын кол-дай бергенниң соонда харин эки талааыч эргилде көстүп келген. Керээ чарганы-биле кожи ийи чурттуг аразында харылааларга чаа эки ажал-тыгга, оларын найралыла болгаш кады ажалдамыла болгаш бичиглаарына, хөжү-дөргө бижыг үндөни тур-густуулан.

«СССР-ниң болгаш Финля-ндиянын аразында 1948 чыл-дык кероон улаустар аразы-нда даймы соондагы Европага тайбын кады ажалдамыла-нын утамыштыр тургустуулаа уулт те-чада болган — деп, СССР-ниң Чингизин се-кретары Л. И. Брежнев де-мделзэ. — Ол болаа янз-бу-ру нияттал системаларыг «үрүлгөдөдө тайбын кожа-хөбөз догунаашкынынын ленинчи принциптери сич-кыкк чырыткылаачка бол-гаш уулт ужу-дуулааг документаарын бирээни болган. Ол дээрже уулт бол-гаш биче күрүлгөдөдө ара-зында харылааларга дег эр-генни чаргай принциптер Совет Эвилелинги шывчи-зын чырыткылаачка хере-чин, комаманда чурттар-би-де бижыг, үрө-түдөдөдө ка-ды ажалдамыла тургуу-ла-рыч бистин чуртууусту чүткүлүгү тодаргай на-ре-ди болган».

Л. СОЛЮКОВ, ХЕЛЬСИНКИ.

Демисел үргүлчүлээр турар

АФИНЫ. (СЭТА). Салоник хоорайнын университетинин факультеттери моо мунуу-ла-ла халдыган олчаан ажал-тынаа. Эрге-чатырга чөлдө-ри студенттерин өөредилге черлеринге демократтыг чаар-тылалар дэп массалыг чо-рууду турар негедө-демесе-ли соксадырын оралдажып турар. Студенттер хоорай-жытканын чок-намызында күнөтөдөргө полиция ба-дүктөрү үргүлчү аскауулап чоруп турар. Студенттер мас-салыг митингтер эртерир дэп чыгып бээр болаа, өөр-дө чөйрөн бажынаарында полиция кездерер чөп деп, университет ректору кыян-ган. Студент активизерин тууду хорууду турар дүзү-мында дималдылар көп ту-рар.

